

quam ipse iudicat, esse divi Thomae (2. 2. quaest. 96. artic. 2.) verba Caietani sunt: Ad primum dubium simpliciter videtur mihi, salvo meliore iudicio, quod imagines astronomicae absque characteribus, ut corpora artificialia non sunt, sed ut effectus sunt coelestis syderis, licet ministerio humano non sint damnandae; et ratio me movens, est, quia impressio, verbi gratia, figurae leoninae in auro sub tali sydere, opus est corporale, subiectum coelo supposita executione, et constitutio illius imaginis potest influxum coelestem suscipere, sicut aggressio bellica, quae voluntaria est, et in nostris consistit actibus, robur ex coelesti sydere suscipit in tali tempore. Unde de Guidone Bonaceto Paroliensi legitur, quod capta hora secundum astrologiam, impetum fecit in hostes, et libera-rit patriam; et licet figura, ut in litera dicitur, et bene, nullius apparatus naturalis actionis principium, et propterea faciens figuratum, non facit actuum; quia tamen figura est actionis naturalis comprincipium; et dispositio ad formam, quae est naturalis actionis principium, nam sicut figura hominis est consequens formam hominis, ita similis figura est dispositio in materia ad suscipiendam formam hominis, et figuram cuiuscunque organi naturalis, puta, cordis, aepatis, manus et inter dispositiones sunt ad formas organicas, etc. ad operationes, non quatenus figurae, sed quatenus terminationes quaedam corporum naturalium. Ideo nihil prohibere videtur, quin figura, quae humano ministerio terminare ponitur tale corpus sub tali sydere, sit velut quaedam secunda stella propter conformitatem ad tale sydas. Non enim negari potest, quin figurae quaedam coelo approprientur, et quin oculi valde sint nobis modi coelestis influxus. Signum quoque coelestis conformitatis est, quod aiunt, imaginem, sub leone factam prodesse non omnibus hominibus, sed leoninis, et sic de aliis, tanquam oporteat actiones fieri in patiente proportionali; haecenus Caietanus; cuius sententiam pariter esse d. Thomae, ex eo liquet, tum quia (l. 3. c. 108. contra gentiles) id expresse asseruit in haec verba: Quia vero figurae in artificialibus sunt, quasi formae specificae, potest aliquis dicere, quod nihil prohibet, quin constitutionem figurae, quae ad speciem imagini consequatur aliqua virtus ex influentia coelesti, non secundum, quod figura est; sed secundum quod causat speciem artificiatam, quod adipiscitur virtutem ex stellis; haec ille. Tum etiam, quia figurae, et imagines astronomicae, quas damnat s. Thomas (2. 2. q. 96. art. 2. ad secundum), non sunt illae, quae solum habent imaginem, sed quae quibusdam characteribus inscribuntur: ibidem enim ait: Unde etiam imagines, quas astronomicae vocant, ex operatione daemonum habent effectum, cuius signum est, quod necesse est, eis inscribi quosdam characteres, qui naturaliter nihil operantur. Unde ipse Caietanus (in comment. illius loci) ait de divo Thoma: Hoc in loco damnare volens auctor imagines astronomicas, non audeat eas damnare sine signo sumpto ex characteribus; et paulo inferius subdit de verbis d. Thomae loquens: Quocunq modo haec verba applicentur, sat est propositum, quod

imagines astronomicae non apparent hic damnandae, nisi per figurarum, et characterum signa. Dico tamen in hac sententia difficultatem faciunt. Primum est, quod fictitium sit, et meum commentum, dicere quod in coelo sit figura leonis, piscis, aut similia animalium; nulla enim stella est, quae non habeat figuram stellae; stellae autem figura nihil commune habet cum figura leonis. Sed hoc parvi momenti est: quia licet verum sit, nullam stellam leoninam figuram protulerunt, ex nullis tamen ob diversitatem situs tali modo dispositis resultat figura leonis, sicut ex stellis tali modo dispositis videmus in coelo fieri figuram curru. Secundum aliis difficultatem ingerens in eadem sententia est, quod videtur imago, cum sit quaedam figura, non habere naturalem virtutem ad agendum. Sed nec hoc urget: quia licet figura non sit principium per se sola, actionis naturalis, bene tamen potest esse comprincipium illius, ut patet tum in motu gravium: ferrum enim, si laeta sit figurata, natat in aqua, si acutae submergitur: ecce figura, quae coefferat naturalem motum. Tum etiam id clare patet in instrumentis aciem habentibus: figura enim serrae multum quidem valet, multumque operatur ad sciendam ligna. Atque haec omnia dixerim tantum referens sententiam card. Caiet. indicantis d. Thome. secum in eam sententiam consensit. Ego vero solum id certo assero cum angelico doctore (praecitata quaestione, et articulo in corpore); quod in his, quae sunt ad aliquos effectus inducendos, considerandum est utrum naturaliter videantur posse tales effectus causare, sine enim non erit illicitum, licet enim causas naturales adhibere ad proprios effectus. Unde si naturaliter non videantur posse tales effectus causare, consequens est, quod nec adhiberant ad hos effectus causandos, tanquam causae, sed solum quasi signa, et sic pertinent ad pacta significationum cum daemonibus inita; haec divus Thomas.

Ultimo assero, interrogaciones, quibus respondere solent astrologi circa futura contingentia dependentia ab humana voluntate, a theologis reprobari, et merito: tum quia id est vaticinari singularia futura contingentia in particulari, dependentia ab humana voluntate, quod illicitum est, et a Sixto V. prohibuit, ut sup. diximus. Tum quia astrologi dicunt, ad respondendum his interrogacionibus, observandam esse constellationem temporis, quod interrogans habuit animum interrogandi astrologum; vel certe illud, in quo fit interrogatio, quia illa cogitatio, et propositio interrogandi est quaedam conceptio, externa vero interrogatio quaedam velut nativitas. Quis autem non videat, quod de eodem prorsus futuro contingenti possunt ab eodem in diversissimos tamen temporibus interrogari diversi astrologi, in quibus sane non erit semper eadem stellarum positio, nec eadem coeli constitutio; unde necesse erit multum inter se variare responsiones, et contrariari saepe ex contraria coeli constitutio, quam hic astrologus observavit, et non alius? Hinc infero etiam, interrogaciones, et responsiones astrologorum circa futura esse illicita, (ut sup. dixi), nam in c. ex tua-

rum de sortileg. Alexander Tertius sic ait: Accepimus, quod presbyter quidam cum quadam infami ad privatum locum accessit, non ea intentione, ut vocaret daemonium, sed ut inspectione astrolabii fartum cuiusdam Ecclesiae posset recuperare. Verum licet hoc ex bono zelo, et simplicitate se fecisse proponat, id tamen gravissimum scelus fuit, et non modicum inde peccati maculam contraxit. Quare astrologi, qui responsa sua ad eas interrogaciones vendant, non possunt tunc conscientia pretium retinere, ut docet Gratianus (in cap. qui habetis 14. quae. 5) dicens: Ex malo acquiritur, quod ex causa turpi possidetur: veluti cum mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris quae praenunciat, nonnulla lucratur. Atque haec sufficienter de hac longa digressionem, etc.

HOMILIA VII.

Verba Virginis, quodcumque dixerit vobis, facite, explicare incipimus, varia, quae in illis latent, arcana detegentes.

Mariana haec verba, quodcumque dixerit vobis, facite, habent se instar margaritarum, et gemmarum, quae sub exigua quantitate ingenitum valorem continent. Breve quidem fuit hoc eloquium, sed in eo peragere latent arcana, et documenta Dei Genitricis supremo magisterio digna. Unde Albertus Magnus (sup. Miss. c. 117) inter alia multa argumenta, quibus comprobavit, sanctissimae Virgini deberi excellentiorem aureolam, quam reliquis omnibus doctoribus, et magistris, hoc singulari adducit in haec verba (c. 14): Doctrina prudentum facilior est, ut ait Salomon. Sed beatissima Virgo brevissime, et lucidissime omnia praedicabilia uno verbo praedicebat, quando dixit in nuptiis: quodcumque dixerit vobis, facite: qui enim facit, quaecunque Filius Dei dixerit, omnia praedicabilia implet; ergo beata Virgo omnia uno verbo praedicebat. In primis namque sanctissima Virgo stangebatur, per haec verba, quodcumque dixerit vobis facite, ad fidem, et fiduciam animos ministrorum excitare, ne quidquam de conversione aquae in vinum haesitarent. Sicut enim ipsa Virgo audiens verba illa (Ioann. 2): Quid mihi, et tibi est mulier? de miraculo non desperavit, nec animo cecidit, quin potius misericors admonuit sacre, quod Christus eis praecipere; unde divus Bernardus (de gradib. superb. gradu 12) dixit: Disce matrem Domini, magnam in mirabilibus fidem habere: non desuit pietati fides, efficacia voto; ita illa eandem fidem, et fiduciam, quam in se habebat, in ministrorum animis gignere sollicito curavit, ut his verbis perdocte disserit Rupertus Abbas (l. 3. in Ioann.): Voluntatis eius conscia, et de potentia eius non dubitans, opportuna communi-entio ministrorum animos praeparat; videlicet, ne id quod praecipitur erat, amenitiae reputaret, nondum veram eius experti virtutem. Nam et propinqui eius cum Apostolos eligeret, et omnia quibusdam mutata imponeret, exterruit, inquit Marcus evangelista, ut tenerent eum, di-

centes: quia in furorem versus est. Itaque sollicita praemont, ut non diffidentes, aut etiam irridentes indigni ferret miracula; sed praecipiente parentis viam sacrent manifestanda gloriae Dei; haec Rupertus. Non ignorat quidem beata Virgo magni momenti esse fidem ad hoc, ut Christus Dominus miracula patretur. Unde d. Marcus (c. 6) refert, nullum virtulem facere poluisse in patria, exceptis quibusdam infirmorum curacionibus, propter incredulitatem habitantium: et (c. 9) narrat, quod cum pater ille, qui filium habebat arreptilium, Christo diceret (Matt. 9): Si quid potes, adiuva nos, misertus nostri, Dominus ei respondit: Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti; et (Math. 15) legitimus dixisse Chananaeae: Mulier, magna est fides tua, fiat tibi, sicut petisti. Agnosces igitur Deipara Virgo optimam dispositionem esse fidem indignitatem, ad hoc, ut Christus Dominus miraculose eis subveniret, idcirco fidem suadebat ministris; ut egregie adnotavit d. Aug. (serm. 2. Domin. 2. post oct. Epiph.). Qui est quadragessimus primus de tempore: Quam bene, inquit, mater Domini credulitatem suadet ministris, ut non desint vina praedentibus. Etiam licet in miraculis, quae totaliter ordinantur ad manifestandam gloriam Dei, non solent Dominus exigere fidem ab hominibus, immo ipsis invisit illa patrare assuescat, ut aperte constat ex illo Isaia: Pete tibi signum a Domino. Deo tuo, sive in profundum inferni, sive in excelsum supra; quod quia Achaz petere renuit, dixit Isaia, Achaz molestum quae Deo: Et quid molesti estis Deo meo? Hoc autem ille erat, quia Deus tunc volebat facere miraculum ad ostensionem gloriae suae, Achaz autem id renuebat. Unde subditur ab ipso propheta: Propter hoc ipse Dominus dabit vobis signum, hoc est, quia vos non vultis petere ab eo, ipse se ingeret, et dabit vobis illud, etiam nolentibus recipere. In miraculis autem, quae Christus Dominus patrabat in hominum utilitatem, semper vel ut in plurimum, praeviam fidem ab eis exigebat, ne de rei eventu quidquam diffiderent. Beata igitur Virgo volens a cordibus ministrorum omnem haesitationem, aut dubitationem remove, monuit illos dicens (Luc. 2): Quodcumque dixerit vobis, facite: ac si apertius diceret: licet vobis videatur impossibile, ut ex aqua missa in hydrias hauriri possit vinum, obedite ei, et fiduciam habete, et fiet vobis.

Intendit etiam b. Virgo per haec verba: Quodcumque dixerit vobis, facite, ministris obedientiam suadere: non enim in hoc, vel in illo, sed in omnibus indiscriminatum. Daemones ingenium illud esse novimus, ut de mandatis Dei semper aliquid detrahant; beata autem Virgo nihil detrahendum monet. Experta est Eva huius nequissimi hostis artem: nam cum diabolo sub forma serpentis eam interroganti (Gen. 3): Cur praecipit vobis Deus, ut non comederetis ex omni ligno? illa respondente: ne forte moriamur, continuo ipse dixit: nequaquam morte moriemini. Ecce a praecipulo abstulit poenam transgressionis a Deo praescriptam, nempe mortem. E contra vero agnosces b. Virgo mortem ingressam in orbem

terrarum per detractionem divini praecepti, ipsa vitam introducere satagens, perfectam in omnibus divinarum mandatorum obedientiam monet, dicens (Luc. 2): *Quodcumque dixerit vobis, facite*. Oportet quidem in mandatis Dei exequendis nec per excessum, nec per defectum Dei voluntatem frangere. Facultatem fecit Dominus Adae, ut ex omni ligno paradisi comedere posset, excepto arbore scientiae boni, et mali; Adam vero ampliatum, et extendit facultatem illam ad omnem arborem absque ulla exceptione: ecce excessum. E contra vero iubente Deo Sauli (1. Reg. 15): *Percute Amalech, et demolire universa eius, non parcas ei, sed interfice a viro suo ad mulierem, et parvulum, atque lactentem, bovem, et ovem, camelum, et asinum*; ipse quidem non quodcumque Dominus illi dixit, fecit, sed multo minus: pepercit enim regi Amalech, et optimis gregibus ovium. Ecce inobedientiam pro defectum, in cuius poenae proiecitus fuit, ne ultra regnaret, quia minus fecit, quam Dominus praeceperat. Rursus, opinor quoque b. Virginem per haec verba significare nobis voluisse illud latum esse discernimen inter obedientiam Deo debitam, et eam quae exhiberi debet hominibus, quod iis, cum ea, quae lege divina prohibita sunt, praecipiant, mihi obtemperandum est, quia, ut dixit d. Petrus (Act. 5): *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus*: et d. Paulus (ad Rom. 3) inquit: *Omnia potestas a Deo est, et ordinata est*; manifestum autem relinquatur, quod potestas, quae per divinam legem velita fieri iubet, inordinatissima est, atque adeo nulla ratione ei parendum. Quare cum idem d. Paulus (ad Colos. 3) ait: *Obedite parentibus per omnia in Domino*, si autem facerent, quae sunt divinae legi adversa, satis liquet, quod non obediunt in Domino, sed contra Dominum. Verum tamen est, quod cum ea, quae praecipiantur a Praelatis, dubia sunt, bona ne, an mala sint, etiamsi subditus magis propendat in eam opinionem, quod mala sint, praelato parere debet: etenim auctoritas praelati vires Dei gentis tanti ponderis est, ut licet alioquin, si quispiam dubitans aliquid bonum, vel malum esse suspicans potius malum, quam bonum, illud amplecteretur, sine dubio peccaret, quia exponeret se periculo faciendi malum; praecipiente tamen praelato illud, quod dubium est facere, etiamsi subditus magis sibi persuadent, malum esse, quam bonum, non solum non peccat, sed obediendo rem gratam Deo facit. Atque propter hanc rationem existimo, Ioab, qui, ut habetur (Paralp. 21.) ex regis David mandato populum numeravit, non peccasse, quia quamvis David illi praecipisset, quod dubium erat bonum ne, vel malum esset, immo magis existimaretur esse malum, quia nulla apparebat causa id faciendi; tamen quia propter regem Davidis auctoritatem in tali dubio Ioab ei obedire debebat, merito a peccato excusatur. Ea tamen est suprema Dei optimi maximi auctoritas, ut etiamsi ea, quae tanquam mala omnium consensu indi-

cantur, praecipiat, omnino ei parendum est: etenim cum sit fons totius bonitatis, suo praecepto, quae alioquin mala essent, bona facit. Praeceptum olim Deus Abrahae, ut proprium filium sibi immolaret: nihil sane, et crudelius, et facinorosius, quam patrem proprii filii occisorem fieri. Abraham vero summae obedientiae vir manum extendit ad occidendum illum; quod adeo placuit Deo, ut continuo audiret (ibid.): *Nunc cognovi, quod timeas Deum*, multisque beneficiis obedientiam eius remuneraret. Similiter etiam cum Dominus iuberet Oseae, ut accederet ad mulierem fornicariam, et faceret filios fornicationis, licet alioquin id, si ab homine praecipitur, turpe fuisset, et nulla ratione executioni mandandum, divina tamen iussione bonum, et licitum factum est; quare Oseas divino obediens praecepto meritum habuit apud Dominum, nihilque inhonestum commisit. Unde Rupertus Abbas (lib. 1. comment. in Ose.) eleganter, et sapienter dixit: *Non suae libidini, sed superno imperio servavit, quo iubente etiam eorum, quae turpia sunt, vel inhonesta, nihil fieri turpe, aut inhonestum est: et infra subiungit: Non culpandus est propheta, si meretricem convertit ad pudicitiam, sed potius laudandus: etenim sicut cereus venenum ex antro trahens halitu suo illud purgat; sic sanctus propheta Oseas sua conversatione mulierem fornicariam a libidine detraxit*: quia, ut dixit d. Thomas (1. 2. q. 100. ar. 8), *accessit ad eam, quae sua erat secundum mandatum divinum*. Atque huc etiam facit, quod in Genesi legitimus, filios Israel ex Aegyptiorum divitiis multa pretiosa pignora, et spolia secum tulisse, in quo nullum commiserunt furum, aut rapinarum, quia divina iussione haec fecerunt: etenim cum Deus optimus Maximus habeat iure creationis supremum omnium dominium super omnes creaturas, libere poterat auferre vitam Isaacho, et mulierem alienam, facere propriam Oseae, et divitias Aegyptiorum ab eis auferre.

Ad haec b. Virgo magisterium filii sui cupiens omnibus manifestari, ut ex doctrinae eius fluentis arida infidelium corda irrigarentur, voluit ut Christus Dominus, qui testimonium Patris, voce illa coelitus delapsus, habiturus erat (Matth. 17): *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite*, haberet etiam testimonium matris ministris dicentis (Luc. 1), *quodcumque dixerit vobis, facite*. Unde sicut ea tunc aeterni Patris intentio erat, palam omnibus facere divinitatem Filii sui, et ad illum audiendum eorum animos allicere, sic matris a Patre minime degenerantis ea in illis verbis intentio fuit, ut filii omnipotentiam manifestaret, et ad eius magisterium, et imperium gratatur suscipiendum, ministros illos, et nos omnes provocaret. Itaque sicut aeternus Pater illis verbis: *hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite*, quasi sigillavit Christum, tanquam verum Messiam; ubi enim nostra vulgata (Ioann. 6) ait: *Hunc Pater signavit: graecus interpret vertit: Hunc Pater sigillo notaet*; ita et Virgo illis verbis: *quodcumque dixerit vobis, facite*, testimonio suo,

licet alioquin materno, omni tamen exceptione maiore propter notissimam eius sanctitatem Christum Dominum signavit, et sigillavit, tanquam verum Messiam, cui in omnibus, quaecumque dixisset, incunctanter obediendum erat.

Quid plura? Sane b. Virgo his verbis, *quodcumque dixerit vobis, facite*, hunc scopum respexit, ut miraculum Christi Domini manifestis omnibus appareret, et absque ulla translatione susciperetur: etenim arbitrator ipsam praevidisse Christum Dominum non aliter facturum cum ministris, quam olim Deus fecerat cum Moysse. Voluit quondam Deus suam virtutem Moysi manifestare, et cum ipsi Moyses virgam manu teneret, tunc Deus sic incepit illum interrogare: *Quid est, quod tenes in manu tua? respondit: Virga*. Non latebat Deum, quod virga erat illud, quod Moyses manu tenebat, voluit tamen sic illum interrogare, ut sibi clare constaret, virgam esse, et sic deinde miraculum in virga factum melius cognosceret. Unde postea dixit Moysi: *Proice eam in terram; proiecit, et versa est in colubrum*. Moyses autem videns virgam, quam tenebat manu, colubrum factam, ita admiratus, ac timore affectus fuit ut fugeret. Non dissimiliter videtur Christus se gessisse in his nuptiis cum illarum ministris, dum iussit illos hydrias aquae implere, quae hae ratione certi facti aquae liquore eas esse plenas, cum ipsi manibus suis aquam infudissent, easque usque ad summum impleissent, clarius et manifestius eis pateret stupendum conversionis portentum. Atque ad hunc eundem scopum, ut nuper dicebam, b. Virgo respiciens, ut erat gloriae filii sui avidissima, monebat ministros sub illis verbis: *Quodcumque dixerit vobis, facite*: ut cum iuberentur a Christo hydrias aquae implere, continuo id executioni mandarent, ut sic manifestum miraculum conversionis aquae in vinum omnibus innotesceret. Etenim inter multa, quae Christum Dominum apud homines gloriosum reddiderunt, miracula magno momenti semper fuerunt; et ideo in sacris literis signa dici consueverunt, quibus Pater Christum signavit, Messiamque et Deum verum esse mundo ostendit. Unde Nicodemus his signis videns Christum Dominum signatum a Deo missum intellexit (Ioan. 3): *Scimus, inquit, quia a Deo venit magister: nemo enim potest haec signa facere, quae tu facis, nisi fuerit Deus cum eo*: atque ad id mirifice faciunt verba sponsae (Cant. 5) *Messiae manus sic describentis: Manus eius tornatis, aureae, plenae hyacinthis*: manus Christi torno affabrefactas dicit, quia opera eius perfectissima erant: aureae vero illas nuncupat, quia theandricae erant, hoc est, non solum hominis, sed divini suppositi, per aurum significati, ex illo namque et humanitatis argento, quae duo metalla omnia alia superant, divinum illud electrum, Christus scilicet Dominus, conflabatur. Plenas deinde hyacinthis illas appellat, hoc est annulis, quibus hyacinthi pretiosi lapides coloris coelestis includebantur; hos autem annulos arbitrator esse miracula, quibus manus eius fulgebant, instar hyacinthi coelestem colorem habentis: quoniam coelum indicabant regem in terris versantem, qui

non extrinsecus emendicata, sed propria virtute miracula dabat. Olim ingressus est Aegyptum Moyses, miraculaeque multa in ea patravit, non tamen propria, sed aliena, Dei nempe virtute. At Christus ingressus est mundum, et in eo multo plura fecit signa non alienae, sed suae potentiae virtute. Moyses virgam a Deo acceptam ferebat, per quam miracula faceret, iuxta illud (Exod. 4): *Virgam hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa*; Christus virgam non tenebat, nihil enim ei opus erat, quippe qui ad facienda signa potestatem excellentiae haberet. Moyses miracula Aegyptiis exitum, Christi miracula mundo salutem attulerunt. Moyses Aegypti primogenitum occidit, Christus mortuos in vitam revocavit. Moyses Aegyptum tenebris complevit, Christus doctrinae suae splendore mundum illustravit. Moyses ranas, et cyniphes Aegypti invexit, Christus daemones expulit. Moyses peste amantia confecit, Christus sanitatem hominibus contulit. Primum Moysi miraculum, postquam in Aegyptum ingressus est, conversio quaedam fuit: fuit etiam primum Christi miraculum publice patratum alia conversio, sed Moyses conversio Aegyptiis fuit perniciosa, Christi vero conversio convivis fuit utilissima. Moyses aquam fluvii Nili in sanguinem convertit, ne polari posset, Christus aquam in vinum commutavit, ut suavius ad potum deserviret. Consequit autem Christus Dominus frequenter miracula facere, non solum ad ostendendam suam potentiam, sed etiam, ut novitate portentorum ad fidem videntes illa converteret. Ut enim dixit d. Gregorius ad hoc visibilia miracula consuevit, ut corda videntium ad fidem invisibilium pertrahant. Misit quidem Deus olim Moyssem, ut supra dixi, in Aegyptum, ut Israelitas a servilitate liberaret; at ille (Exod. 4) respondit: *Non credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: non apparuit tibi Dominus*; Dominus vero ad fidem populi conciliandam miracula edere iussit, primum quidem, virga in colubrum versa est, ut credant, inquit Deus, quod apparuit tibi Dominus: deinde manus in sinum missa lepro contraxit, quae postea sanitate subito est reddita, et aqua fluminis in sanguinem transmutata: *Si non crediderint, inquit, tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis*. Quod si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audierint vocem tuam, sume aquam fluminis, et effunde eam super aridam, et quicquid haueris de fluvio, vertetur in sanguinem. Ecce permulta miracula faciebat Dominus ad fidem conciliandam. Atque hinc est, quod d. Augustinus acute adnotavit (serm. 41. de verb. Domini), Christum Dominum non annuisse petitioni diaboli ab eo postulantis conversionem lapidum in panes, quia non sperabat ab eo fructum fidei: verba eius sunt haec: *Non fecit Christus de lapidibus panes, qui utique sic potuit facere, sic ut de aqua vinum, eiusdem enim potentiae est, facere de lapidibus panem, sed non fecit, ut voluntatem contemneret tentatoris. Aliter enim tentator non vincitur, nisi contemnatur; qui ergo tantum poterat, quare illud non fecit, et hoc facit? recole, quando fecit de aqua vinum, quid*

addidit Evangelista: et crederent in eum discipuli eius, nunc quid tunc diabolus fuerat crediturus? haec ille.

Quare autem Christus Dominus paucissima nunc miracula edat gloriosus in coelo, mortali tamen carne indutus innumera tunc portenta patrabat? rationem reddidit egregiam d. Chrysost. (*homilia quartadecima super Matthaum*) in haec praecleara verba: *Ingressus Christus in synagogas, non modo praedicabat, verum etiam signa edebat: quando enim novum fit aliquid, et inopinatum, ac politiae cuiusdam introductio, signa Deus facere consuevit praestans quaedam pignora potentiae suae iis, qui legem eius accepturi sunt. Iudaeis cum legem esset daturus, prius mirabilia illa, et prodigia magna ostendit, ac tunc demum eis praecepta legis imposuit. Ita hic quoque cum sublimem quandam vivendi introducturus esset disciplinam, et quae nunquam ab illis fuissent audita, auctoritatem mandatis suis praestantem claritate signorum. Cui sit honor, et gloria, etc.*

HOMILIA VIII.

Illam eadem verba Deiparae Virginis, quodcumque dixerit vobis, facite, quibus Christo obediendum consuluit, elucidantur, multaque obedientiae, praecipue tamen concubitalis praerogativa, et utilitates proponuntur.

Multa certe, eaque praecleara Deiparae Virginis praerogativa in propositis verbis, quodcumque dixerit vobis, facite, mihi deteguntur: fides quidem inconcussa, quia, ut recte advertit Cyrillus. (*lib. 2. in Ioan. cap. 22*), omnia credit filio possibilis, non ut pecunias ad emendum erogat, non ut sponso, et convivis toedium, quo ob vini defectum affici poterant, verbis consolatoris eximat, ut inepte aliqui haereticis commentantur; sed ut sua potentia, qui filius Dei est, sit subsidio, precatur; sed nec minor fuit prudentia, quam verbis Bernardi (*super Cantic. serm. 46*) explicare possumus: *Vinum, inquit, non habent, non precatur Dominum, non imperat filio, defectum vini tantum nunciasset contenta, cum illa sit agendum cum beneficiis, et ad liberalitatem propensio: non enim gratia violenter exprimens, sed proponenda occasio: nec nunciat, ut ignoro; quem enim filium Dei crederet, omnia et nota esse non dubitabat; sed simul, dum nunciat, tacite suam interponit intercessionem. Simile quid (Ioan. 11) de illis sororibus legitur: *Ecce quem amas, infirmatur. Quid quod singularem suam misericordiam ostentavit, dum defectus vini misericordiam sublevare satagit. Deinde fiduciam magnam Virginis quis non agnoscat, dum Christo sibi respondente: *Quid mihi, et tibi est mulier? quibus repulsam et dare videbatur, ipsa firmissime speravit Christi Domini animum eius precibus inclinatam? Unde divus Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, et Eulymius ob-***

servarunt beatam Virginem ex responso Christi intellexisse, cum minime significasse esse se facere miraculum, sed potius facturum esse. Unde et Iuvenius cecinit (*lib. 2. Evang. histor.*):

Mensarum hinc inde vocat laetata ministros.

Ecce laetata ait Virginem ob Christi responsum, quia cognovit annuere eius petitioni. Quod si, ut venerabilis Beda opinatur, Deipara putasset, tunc Christum Dominum recassasse eius preces, adhuc eadem Virginis fiducia magis effulsit, quia speravit in spe contra spem: sciens enim illud misericordem, ac benignum perseveravit, sperans commiseratione tandem flectendum. Ostendit deinde beatissima Virgo in praedictis verbis se excellenti dono prophetiae praeditam esse: manifeste enim praecognovit Christum Dominum facturum esse miraculum de vino convivis providendo; sed et modum, quo facturus illud erat, per conversionem scilicet aquae in vinum minime ignoravit. Quorsum enim illa ministris diceret: *Quodcumque dixerit vobis, facite*, nisi quia sciebat fore, ut filius eius iuberet illos hydrias implere aqua: recte enim poterat, taliter miraculum patrare, ut ministrorum opera non desideraretur. Quare licet non defuerint, qui in eam abierint sententiam, ut putarent inter Christum, et Virginem patrandum miraculum fuisse communicatum, et Christum Dominum dixisse, ut illud ab eo exposeret; doctissimi tamen Maldonati, et aliorum Doctorum (*in cap. 2. Ioan.*) mihi magis arridet sententia, assentientium beatam Virginem spiritu prophético id cognovisse. Ac tandem, ut auctor est cardinalis Toletus (*in comm. huius loci*), beatissima Virgo manifestavit in illis verbis mirabile donum intellectus, quod a Spiritu sancto eius sponso cumulatissime acceperat, ex quo, et assidua sacrarum Scripturarum lectione novat, Deum olim in miraculis, et operibus suae potentiae faciendis, aliquid, quod humano iudicio repugnabat, admisisse. Ut enim aquas sanas faceret, salem iussit infundi (*4. Reg. 2*). Ut ferrum etiam ex aquis extraheret, lignum aquis iussit iniici, quo magis videbatur in profundum ferendum (*4. Reg. 6*). Ut aquas amaras dulces redderet, lignum praecipit immitti, quo aliquando dulces amarificant (*Exod. 12*). Similiter vitulos Ezechiae, ut habetur (*Isai. 38*), ex ficis cataplasmate confecto sanavit: ficus autem potius nocet vulneribus. Ac tandem (*Ioan. 9*) luto, quod ad excoecandos oculos valet, ad illuminandos illos usus est. Ecce quae contra rem faciebant, apponi videbat, ut in eo virtus divina magis innolesceret, quod et in enarratis, et multis aliis exemplis factum Scriptura commemorat. Collegit ergo beata Virgo divino lumine edocta, aliquid simile nunc faciendum, ut se eundem Deum, qui illa fecerat, palam demonstraret, et ideo disposuit homines, ne qui Christi virtutem non noverant, audientes, quae rei partem commoda videbantur, fortasse iussa eius aspicerentur. Rursus cum per ministros vinum esset distribuendum, et munus ipsorum

hoc esset, ad eos Iesum se convertendum non dubitavit, ut factum est in utroque: nam ministris Christus imperavit, et rem, quae ridicula, et non necessaria videbatur, iniunxit. Cur enim vino cum indigerent, aqua hydrias usque ad summum iuberet impleri? certe quia non aliter virtus divina manifestanda erat. Habebus huius rei exemplum, quamquam imperfectum (*4. Reg. 5*). Venit Naaman leprosus ad Heliseum, ut sanaretur a lepra. Propheta rem, quae videbatur inutilis, homini imposuit, nimirum, ut septies lavaretur in Iordane, quod ille contemnens samilitatem non est consequutus. Accedunt servi eius, et ut faciat iussa, exhortantur, dicentes: *Pater, et si tibi rem grandem Propheta dixisset, facere debueras. Obedivit ille, et divina mundatus est virtute. Beata Virgo longe sapientior his servis praeventit, nec ut iubeatur expectat, sed iussa antevertens, hortatur, et dicit (*Luc. 2*): *Quodcumque vobis dixerit, facite*; quasi diceret, quodcumque vobis grave, quodcumque licet inutile visum fuerit, facere non recusatis: haec est eximia, et prudens misericordia, quae ne homo in malum incidat, praevenerit novit. Quod autem, quaevis utilius consilium vobis, auditores, dare potuit beatissima Mater, et Virgo, quam istud: *Quodcumque dixerit vobis, facite*? quasi dicat: non tantum credite, sed facile, eius mandatis obtemperantes. Etenim nihil est, quod in omni bene administrata republica, et in quocunque hominum coetu, aequae necessarium sit, ut et virtus efflorescat, pax vigeat, et charitas in dies crescat, quam praestita magistratibus obedientia. Hanc in militibus duarum tribuum, et dimidio expertus Iosue longo tempore amplissimis eo condecoravit laudibus: *Fecistis, inquit, omnia, quae praecipit vobis Moyses famulus Domini: mihi quoque in omnibus obediistis. Magis deinde donatos numeribus, et bonis praedicationibus salutatis in terram sortis suae trans Iordanem eo ire iubet: id enim illa vere significat: *Benedixitque eis Iosue, et dimisit eos.***

Hinc facile erit prospicere, quam utilis, nendum necessaria sit obedientia iis, qui sub Christo militant, cuius iussa nihil aequitati, aut veritati contrarium continent, immo ad celestem nos promovent beatitudinem. In obsequio tanti Principis, qui vivunt, non trans Iordanem mittentur, ubi mors grassatur, et omnia corruptioni subiecta sunt, sed ad beatas illas aedes, ubi nullae sunt vicissitudines, nulla rerum delectabilium permutatio, sed aeterna, et immortalis felicitas. Hanc virtutem obedientiae, christiano sensu philosophantes, multiplici ex capite efferunt, et extollunt; ego autem ab illo Psal. 39 loco a Patribus multum decantato, primum eius laudes, et utilitates petendas censi: *Sacrificium, et oblationem non iuisti, aures autem perfecisti mihi. Holocaustum, et pro peccato non postulasti, tunc dixi: ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus voluit, et legem tuam in medio cordis mei. In eo quod audis: *Aures autem perfecisti mihi: aut iuxta translationem d. Hieronymi, *Fidisti, vel perforasti, perfectae obedientiae vis exprimitur,***

sicut et in illis verbis: *Dominus Deus aperuit mihi aures, ego autem non contradico, retrorsum non abiit: perfectae servitutis indicium, aut ornamentum significatur. Auris namque servorum, qui se dominorum servituti perpetuae ultro mancipabant, subula in lege perfoldebatur; sic iusti hoc ipsum praestant, dum simpliciter servitute sponte se Deo dancunt.*

Secundo, obedientiae non modicam laudem continere mihi videntur verba illa (*1. Reg. c. 15*): *Numquid vult Dominus holocausta, et victimas, et non potius, ut obediatur voci Domini? melior est obedientia, quam victimae; et auscultare magis quam offerre adipe arrietum.* Scio verba haec hunc sensum sustinere, nimirum melius esse, omissis victimis non mandatis, facere quod Deus praecipit, quam omisso divino praeepto, offerre victimas necessarias, aut etiam prohibitas, sicut fecit Saul. Sed divus Gregorius (*libro 3. Moral. cap. 10*) aliam intelligentiam adhibet, in eo principio fundatam, quod oblationis dignitas multum ex rei oblatae dignitate pensanda est. Unde quia per obedientiam iustus seipsum totum Deo immolat, per victimas vero carnes animalium offert, ideo melius est obedientia, quam victimae: verba d. Gregorii haec sunt: *Obedientiam victimis tunc praeparatur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur. Tanto igitur quisque Deum citius placat, quanto ante eius oculos repressa arbitrii sui superbia gladio praecipit se immolat.* Sapienter sane d. Gregorius totum hominem per obedientiam Deo immolari docet, quia dum quis voluntatem suam, reginam virtutum reliquarum, et membris omnibus imperantem, immolat, nihil non Deo subiectum sibi reservat: nec me latet, victimarum oblationem ad virtutem religionis pertinere, quae omnium virtutum moralium est praestantissima; sed tamen negari non potest, quin et obedientia voto firmata praeclearum sit religionis opus, quae cum ex alia parte rem potiorum victimis offerat, non mirum si Dominus cum excellentiore victimis censent. Quod si ad alias virtutes morales obedientia comparatur, sine dubio reliquarum omnium victimas in eo praecellit, quod illi offerunt sacrificia, obedientia vero holocaustum, quia nihil non Deo consecratum relinquunt. Paupertas opes immolat, castitas carnem mactat; obedientia vero corpus hominis, et appetitum sensus eius, et voluntatem, et iudicium, et breviter Deo omnia hominis bona submittit. Quapropter verissime Anselmus (*lib. de siml. c. 24*) bonum saeculare homini comparat, Domino suo fructus cuiusdam arboris offerenti; religiosum vero non tantum fructus, sed et arborem ipsam donanti: illo dicit: *En Domine fructus vitae meae tibi trado; hic vero ait: et ego non tantum opera, sed et me ipsum totum tibi committo, vel dicit, ut verba huius Doctoris in medium proferam: *Domine meae haecenus potestatis eram, quodque mihi libebat, bonum, malumve faciebam. Verum quia tuus omnino debeo esse, tibi que soli tantum bona opera fructificare, me totum tuae trado potestati,**

ut amodo tibi fructificem. Quod ut melius tibi facere valeam, me uni ex Ecclesiae tuae Praeclatis liberent subdam; qui me custodians, ea tantum opera doceat agere, quae tibi nocerit magis placere. Illius ergo meritum, quasi sacrificium est, isius vero labor, quasi holocaustum existit. Cui profecto illud congruit, quod Ecclesiasticus de regio Yate scripsit (c. 2): *Quasi adeps separatus a carne, sic David a filiis Israel.* Ille scilicet saecularis est sicut caro sacra Deo in hostia pacifica oblata, quae partim in usum sacerdotis cedebat, partim ab ipso offerente cum gratiarum actione comedeatur; at hic, scilicet religiosus obediens, est sicut adeps nullo sacramento, quem totum ignis in Dei honorem assumebat; atque adeo obediens vita verum est holocaustum, et obedientia illum plane beatum facit, quoniam similem beatis spiritibus, et toto tempore deditum, et illi consecratum constituit.

Tertio, quis nesciat encomium illud singulare Salomonis, dum obedientiam docet hostium victricem esse? *Testis mendax peribit, vir obediens loquetur victorias, (Prov. 21).* Nominis testis mendacis venerabilis Beda (in comment. huius loci) inobedientem intelligit, dicens: *Qui se Deo servare testatur, nec factis dicta exequitur, peribit;* hoc est qui verbis, aut habitu se Deo obediens exhibet, vita tamen, et conversatio non obedit, perditionem sibi parit, quia ex eo, quod obediendo victoriam de hostibus non assequitur, consequens est, ut victus ab illis ab aeterna salute repellatur; at vir obediens perpetuo loquitur victoriam, quod licet novas de suis hostibus palmas reportat, et cum sancto Davide canit (*Psal. 65: Venite, audite, et narrabo omnes, et timebitis Deum, quanta fecit animae meae. Merito vero victorias obediens, non sibi, licet ipse eas assequatur, sed Deo attribuit, quoniam non solum suis viribus, sed virtute Dei praecipue eas de hostibus acerrimis adeptus est, iuxta illud Pauli (1. Cor. 15): Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.*

Verum, ut agnoscamus, quam multiplex sit obedientiae victoria, oportet supponamus, multiplices esse hostes nos demoliri, ac expugnare satagenes, ut his verbis docuit d. Ambrosius (super *Psal. 118. serm. 11*): *Non superfluam David dicimus quaesivit auxilium, qui sciebat sibi adversus fortes esse certamen, pluraque sibi proelia preparata dimicaturum, nunc adversus nequitias spirituales, quae sunt in coelestibus, nunc adversus calorem sanguinis, et innumeris corporis huius illecebras, quarum nequarum vario, et diuturna collocatione laxatus pudendo corrumpisset certamine, nisi fides se radice tenuisset. Maioris tamen perspicuitatis gratia, omnes hi hostes nos infestantes, ad tres tantum revocari possunt. Hostis eius est diabolus; nam, ut ait divus Petrus (1. Petr. 5. 8): *Adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circumit quaerens quem devoret.* Hostis eius est mundus; unde Christus Dominus dixit (1. Ioan. 3. 13): *Nolite mirari, si odit vos mundus, ac si diceret: cum inimicus vester sit, o fratres, quid mirum si vos odio habeat? Hostis eius est caro, quare**

Michaeas (c. 5): *ait: Ab ea, quae dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Unusquisque enim hostis est sibi, ut Chrysostomus librum integrum hac inscriptione notavit: *Nemo laeditur, nisi a seipso, quia nullus hostis, quantumvis importunus, potest illi malum culpae inferre, nisi ipse velit culpae macula deformari; et Iob (c. 20): Factus sum in iniquitate peccatoris, hoc est pondere carnis molestus, et onerosus. Hoc omnes hostes obedientia prosternit, et gloriosam de illis victoriam reportat. Obedientia diabolum vincit: ut enim ait divus Gregorius (lib. 4. in 1. Reg. cap. 5): *Victimae sunt obsequia obedientium, quia cum hominibus pro Deo subiciuntur, superbos spiritus superamus: ceteris quidem virtutibus daemones impugnamus, per obedientiam vincimus.* Victores ergo sunt, qui obediunt, quia dum voluntatem suam aliis perfecte subiciunt, ipsi lapsi per inobedientiam angelis dominantur; haec ille, a quibus non abhorrent egregia illa d. Bernardi verba (serm. 3. in *Psal. Qui habitat*), dum ait: *Obsecro vos, novellae plantationes Dei, vos qui nondum exercitatos habetis sensus ad discretionem boni, et mali, nolite sequi cordis vestri iudicium, nolite abundare in sensu vestro, ne vos tanquam rudes adhuc versutus ille venator decipiat: nam sylvestribus illis, et omnino bestialibus hominibus, saeculares homines loquor, apertos satis expandit laqueos, ut ipote quos facile capiendos esse non dubitat; vobis autem, qui tanquam prudentiores cervi, serpentes neccatis, et desideratis ad fontem vivum, subtiliores occulat laqueos, et callidiora fraudis suae argumenta conquirat. Unde obsecro vos, humillamini sub potenti manu Dei pastoris vestri, et acquiescite eorum consiliis, qui melius norunt venatoris illius versutus, edocti diuturno longi temporis exercitio, et crebris experimentis tam in se, quam in multis; haec tunc divus Bernardus. Ex quibus clare liquet, unam ex praecipuis causis, quare per obedientiam diabolum vincimus, eam esse, quod eius dolos, et stratagemata maioribus nostris obediendo detegimus. Quod adeo utile pulavit magnus pater Antonius, ut diceret, prout in vitis Patrum narratur (2. parte, §. 166): *Si fieri potest, quantos passus ambulat Monachus, vel quot calices aquae bibit in cella sua, declarat senioribus, ut a recto non deviet. Obedientia deinde victoriam de mundo consequitur: nam qui principem alicuius regni vicit, ipsum quoque regnum sibi subicit; diabolum autem, principem huius mundi esse Christus Dominus asseruit (Ioan. 14): *Venit princeps mundi huius, et in me non habet quicquam; et (Ioan. 12): *Nunc princeps huius mundi eicietur foras. Obedientia igitur vincente principem huius mundi, consequens est, ut mundum etiam vincat, atque prosternat. Mundi desiderium est dominandi, obedientia vero cunctis se subiciendi: igitur obedientia, qua Dei mandatis subiciuntur, nos victores mundi constituit. Id quod et ipse Ioannes statim clarus aperuit, dicens: *Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam Iesus est filius Dei? Quis autem fide viva credit, nisi, qui cum hac credulitate obedientiam mandatorum Christi con-******

tingit? unde Bernardus (ser. 1. in oct. Pas.) ait: *Potest forte movere, quod tam multos videmus credentes Iesum Dei esse, adhuc tamen mundi cupiditatibus irretitos. Quid ergo ait: Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quia Iesus est filius Dei? cum et ipse tam mundus id credat? an non ipsi quoque daemones et credunt, et contemiscunt? Sed dico: putamus, filium Dei reputat Iesum, quisquis ille est homo, qui ipsius nec terretur comminationibus, nec alitrahitur promissionibus, nec praecipis obtemperat, nec consiliis acquiescit? nonne is, etiam si fateatur, se nosse Deum, factis tamen negat? porro fides sine operibus mortua est in semetipsa: nec sane mirum videri potest, si nequaquam vincat, quae nec vivit quidem. Ne autem a doctrina tanti Patris discedamus, aperte ipse docet tertium quoque hostem, nempe rebellem carnem, per obedientiam calcari: nam (serm. 2. omni. Sancto.) versans illa verba: *Beati miles, quoniam ipsi possidebant terram, haec scribit: Hanc ergo terram ego corpus nostrum intelligo, quod si possidere vult anima, si regnare desiderat super membra sua, necesse est, ut sit ipsa miles, et superiori suo subiecta, quoniam tale invenit inferius suum, quantum se exhiberit superiori. Armatur enim creatura ad ulciscendam sui iniuriam Creatoris; et ideo nocerit anima, quae rebellem sibi invenit carnem suam, se quoque minus, quam oportet, superioribus potestatibus esse subiectam! Mansuescat ipsa, et humilietur sub potenti manu Dei altissimi, subiecta sit Deo, et his pariter qui vicem eius habent: obediat Praeclatis, et continuo corpus suum invenit obediens, et subiectum; haec ille. Atque huc facit, quod breviter sermone complexus dixit vir ille pietate insignis Thomas de Chempis (lib. 2. de imit. Christ. cap. 14): *Qui non libenter, et sponte suo superiori se subiciunt, signum est quod caro eorum necdum perfecte illis obediat, sed saepe recalcitret, et murmuret. Unde in primis parentibus ab inobedientia originem habuisse rebellionem carnis adversus spiritum his verbis sapienter adnotavit divus Augustinus (de Civitate. Dei cap. 17) explicans illa verba: *Aperiunt oculi amborum: sic enim ait: Nudi erant, et non confundebantur; non quod eis sua nuditas esset incognita, sed turpis nondum erat, quia nondum libido membra illa praeter arbitrium commovebat; nondum ad hominis inobedientiam redarguendam sua inobedientia, caro quodammodo testimonium perhibebat, gratiaque remota, ut poena reciproca inobedientia plecteretur. Existit in motu corporis quaedam impudens noxitas, et fecit attentos, reddiditque confusos. Si ergo inobedientia carnem ad affectionem provocavit, certe obedientia in officio continet, et victoriam de illa reportabit.****

Quarto commendanda venit obedientia a mirabili tranquillitate, qua obediens ruuntur. Et quidem, cum victoriam sequatur pax, et tranquillitas, et obedientia de hostibus victoriam comparet, non mirum, si pacem, et tranquillitatem pariat. Duplice certe ratione turbari potest pax: aut quia aliqui maiori repugnat, aut quia inferiori sibi contradicenti non imperat, cum illum compescere, et in debita

subiectione continere possit. Si autem quis et superiori pareat, et ab inferiore debitam subiectionem accipiat, perpetua quadam tranquillitate commulabitur. Haec duo secum afferunt obedientia: nam Deo nos, et superioribus subicit, et ab his, quae infra nos sunt, et nimium a viribus, et appetitionibus nostris perfectam subiectionem extorquet: nam iudicio nostro fraenum iniicit, ne contra mandata praelatorum aliquid sentiat: voluntatem cohibet, ne opposita his, quae iniuncta sunt, cupiat: appetitum continet, ne in periculosam libertatem diffuset: corpus demum ad imperata exequenda applicat: et ita cum ipsa maioribus pareat, et illis universae nostrae vires obediunt, non est, unde turbationem pertimescat. Doctrinam hanc his aperitis verbis docuit Christus Dominus (Matth. 11. 30): *Tollite iugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris.* Ad iugum admittendum hortatur, et in praemium requiem pollicetur. Per iugum omnes Patres evangelium, et legem Christi per obedientiam custoditam intelligunt: apteque illud iugum vocat, tum quod Christum, et animam religiosam iungit. Ideo autem arbitrator vocasse illud suave, quod enim omnes ipsi simul ferunt, et quia polius est iugum Christi, quam animae; unde ipse ait: *Tollite iugum meum: ipse enim eius gratia adeo totum omni sine onere fert, ut parum oneris anima sentiat; et hoc iugum, dum onerat, non premit, sed tranquillitatem, et serenitatem animi conferat. (Psal. 24): *Dulcis, et rectus Dominus; propter hoc legem dabit delinquentibus in via: quasi dicit, dulcis, et rectus est Deus, et ideo peccatoribus legem dedit, ut per obedientiam eius, non solum ad rectitudinem animi, sed etiam ad dulcedinem ducerentur. Quid enim Deus intendit, nisi non lapsos a peccatis abducere, et ad sul similitudinem revocare? ipse rectus est: vult ergo, ut recti simus: ipse dulcis est, vult etiam, ut spiritali dulcem, quietum, et tranquillum habeamus. Est igitur pax, et tranquillitas obedientiae comes, ut cecinit David (Psal. 118): *Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum.***

Quinto, per obedientiam adipiscuntur Sancti, ut omnia eis obediant. Sol in medio cursus sui stetit, iubente Iosue, ne ulterius progrediretur (Iosue 10): *Sol contra Gabaonem ne moveris: et quod maius est, sacer textus ait, Deum obedisse Iosue: Obediante Deo voci hominis.* Helias nubibus imperabat, ut continerent pluviam, et non pluebant. Iubebat, ut pluerent, et continuo obediens eius imperio, pluviam mittebat. Creditibus etiam fide formata, quos constat, solos esse obediens legi divinae, dicitur: *Serpentes tollent, et si mortiferum quis dabit liberari, non eis nocent.* Unde et sanctus Benedictus, ut in eius vita legitur, vas inlocatum signo crucis confregit. De nostro etiam Seraphico patriarcha Francisco officium eius a d. Bonaventura compositum, sic ait in quadam eius antiphona: *Hic creatus imperat, qui nulli subiecerat se totum creato-*

ieicisti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis rex: et (2. Machab. 7) unus ex septem fratribus ad Antiochum dixit: Tu autem ne existimes, tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris. Deinde Ionam fugientem in Tharsis, et divino praecepto inobedientem, nec aqua, nec aer, nec navis potuit ferre, sed in profundum maris eum proiecit. Quid dicam de inobedientibus, qui adversus praelatorum iussiones obmurmurant? Aversus et Maria eius soror, quia murmuraverunt contra Moysen, graviter a Domino reprehensi sunt, et mulier, quae prociacius peccaverat, lepra percussa est: Ecce Maria apparuit candens lepra, quasi nix (Num. 12). Populus postmodum murmuravit contra Moysen, in cuius delicti poenam misit Dominus in eum ignitos serpentes, a quibus partim sunt vulnerati, partim occisi. Atque hinc est, quod David cavens ne a Deo puniretur, quia pariter clamidis regis Saulis abscedisset, valde poenituit, sacra Scriptura dicente (1. Reg. 24): David percussit cor suum, eo quod abscedisset oram clamidis Saul: non enim debuerat mittere manum in Christum Domini, et principem populi. Hunc locum Summus Pontifex Nicolaus Primus (epistola ad Michaelaem Imperat.), ut habetur (tertio tomo Conci. de Praelatis) moraliter interpretatur: Facta quippe praepositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum recte reprehendenda iudicantur. Si quando vero contra eos, vel in minimis lingua labitur, necesse est, ut per afflictionem poenitentiae cor prematur, quatenus ad semetipsum redeat, et cum propositae potestati deliquerit, eius contra se iudicium, a quo sibi praelata est perhorrescat. Ideo ergo praelati cum magna reverentia tractandi sunt, nec eorum sunt mores, aut vita laxanda, quia cum Dei locum teneant, eiusque personam referant, ipse sibi iniuriam irrogatam deputat, quam in praelatos factam considerat. Ubi observatio dignum esse roret, quod Deus vocat praelatos, et praecipue ecclesiasticos, ut illos Deum representant intelligamus, atque adeo inobedientiam, et iniuriam illis irrogatam ipsi Deo irrogari sciamus, ut luculenter docuit Samuel 1. Reg. 3, dum idololatriae inobedientiam comparavit, dicens: Quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus idololatriae nolle acquiescere. Sed dicit quispiam: ariolandi peccatum religionis virtuti opponitur, et idololatriae scelus fidei adversatur: quare igitur inobedientiam cum his peccatis confertur; certe, ut intelligamus, eam in Deum ipsum per praelatos iubentem refundi, et quasi peccatum ariolandi esse, quia Deo in praepositis debitam venerationem tollit, et quodammodo fidei meritum praecipit. Divus Gregorius (35. Moral. cap. 10) dicit: Ariolandi peccatum inobedientia dicitur, ut quanta sit virtus obedientiae demonstratur: ex adverso enim melius ostenditur, quid de eius laude sentiat. Si enim quasi peccatum ariolandi est, repugnare, et quasi scelus idololatriae, nolle acquiescere, sola obedientia est, quae fidei meritum possidet, sine qua quisque infidelis convincitur, etsi fidelis esse videatur. Ego autem puto, ea etiam ratione, inobedientiam idololatriae comparari, quia dum

omnis inobediens, ut suae propriae voluntati obsecundet, superioris praecepto repugnat, seipsum colit, suamque voluntatem adorat. Sed nec silentio praeterire licet sapientem observationem divi Bernardi (tractat. de praecepto, et dispens.), ubi elucidans praediecta verba (quasi scelus idololatriae nolle acquiescere) haec habet: Non ait, non acquiescere, sed nolle acquiescere, ut non iussionis simpliciter ipsa transgressio, sed voluntatis superbia, et contemptio, scelus idololatriae reputetur: non enim est idipsum nolle obedire, et non obedire. Hoc quippe interdum erroris est, nonnunquam, et infirmitatis; illud vero aut odiosae pertinaciae, aut contumaciae non ferendae.

Ceterum, quia si omnia, et singula obedientiae praerogativa, et utilitates prosequi vellem, in immensum abiret oratio, vela dicendi contraham, contentus solum selecta quaedam sanctorum Patrum testimonia, quibus multa praerogativa de obedientia nobis tradidere, hic apponere. Sanctus Ephrem (tract. de virt. cap. de obed.), ubi obediuntium virtutum exercitationem adscribit in haec verba: Qui obediens est, omnibus gratus est, ab omnibus laudatur, et ab omnibus probatur; vir obediens cito exaltatur, et celeriter progressus magnos efficit. Vir obediens praecipitibus non resistit, et iubentibus non adversatur, reprehensus non irascitur, ad omne opus bonum promptissimus est, ab iracundia non facile capitur: si reprehendatur, non commoveatur: et si contumelias afficiatur, nequaquam excedenscit: in calamitatibus gaudet, et in tribulationibus Deo gratus agit, de loco in locum non transmigrit, et ex una in aliam mansionem non se transfert: admonitus non perturbatur, atque ordinatus ad locum, in eo manet, et tadio non afficitur: patrem non despicit, et fratrem nequaquam spernit, monasticae vitae rationem non carpit: recreationes, et otia fugit, ac locorum, aerisque amenitates minime sectatur, sed secundum Apostolum, in qua vocatione vocatus est, in ea manet. D. Gregorius quaedam in hoc genere argumenti scripsit, quibus multa obedientiae praerogativa cum totidem utilissimis documentis ad obediendum coniuncta, nobis reliquit: praecipue tamen (lib. 2. in 1. lib. Reg. cap. 4) puri Samuelis noce ad Heli occurrentis obedientiam laudans, haec summa accurateque digna verba profert: Puer humiliter homini subiectus, atque obedientiae ardua tace sublimatus, dum vocatus accessit, iussus rediit: quid nobis exemplo praebet, nisi altissimae formae obedientiae? Vera namque obedientia, nec praepositorum intentionem discutit, nec praecepta discernit: quia qui omne vitae suae iudicium maiori subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi praecipitur, operatur: nec enim iudicare, quisquis perfecte didicerit obedire, quia hoc tantum bonum putat, si praepceptis obediatur. Unicum bonum est ad recuperationem vitae, obedientia. Si inobedientiae culpa malum sufficiens fuit ad perpetrandum mortem, et in malo inobedientiae mors praerataluit, toties vitae reddimur, quoties obediimus. Puer itaque Samuel, nec vocatus, nec repulsus offenderit, quia vocatus, aut repellentis animum videre noluit, qui in hoc solo gaudere noverat, quod

obedivit. Et quia surgere ad laborem, redire autem ad dormiendum pertinet ad quietem; quid insinuat, nisi quia utrumque nobis vitam praeparat, si obediens animus in eo quod agit, non nisi obedientiae bonum pensat? Praeceptum namque in hoc solo pensari debet, quod maioris praecipitum est, et qui obedientiae bonum exaequatur, non iniunctum opus debet considerare, sed fructum: quia ad promerenda aeternae vitae gaudia non exquiritur qualitas operis, sed mortificatio propriae, et exequutio alienae voluntatis. Iam ergo ad quietem in lucro est mentis, quod sibi secundum Deum iniungitur, valde magnum, et excessum in lucro est mentis, quod vitam praeparat in mercede retributionis; quo contra inobedientes aspiciat, quia primum parens poma vitii inobedientia corrumpit. Unde et apte colligitur, quia si parva, quae videntur, maiorum imperio contempto, ab internis gaudiis separant, etiam minima, quae perficiuntur, vitam parant. Operator itaque strenuus vitae socialis, et communiter se cum Deo servitium pius aemulatur, si aeterni meriti amptorem retributionem per obedientiae bonum adipisci desiderat, in hoc solo se cognoscat excellere, si praerogativa arbitrio maioris propriam subdidit voluntatem. Nam nec magna lucra laetant, nec asperae vitae studia devotis Christi militibus in maiorum praecepto, valde pensanda sunt; maioris etenim est meriti charitatis iniuncta refectio, ieiunio propria deliberata suscepto. Qui enim iussus carnem reficit, incivis ieiunii praemium devotione promeruit, et amptorem mercedem obedientiae manducando conquistavit. Vocati ergo Deus puerum, sed voce magistro similit, ut electus puer, qua humilitate obedientiae esset sublimis, ostenderet. Itero excitat, ut eum, quem in forma electorum ponere volebat, ostenderet; quia nec imperiorum instantia fatigaret. Per eum, qui reprobandus erat, audire quemadmodum debuisset, didicit, ut perfecte sciamus, quam maiorum imperia tunc etiam veneranda sunt, cum ipsi laudabilem non habent vitam. Divus Augustinus (libro 2. de peccat. mer.) quaedam alia praerogativa valde in eodem genere argumenti tradit in haec verba: Creati Deus arborem scientiae boni, et mali in paradiso, ut ostenderet homini, cui esset sub tali Domino utilissima servitus, quantum esset solius obedientiae bonum; quam solum de famulo exegerat, cui obedire non propter servientis utilitatem potius expediret, ab eo ligno sunt prohibiti, quae si uterentur non prohibiti, nihil mali omnino paterentur, ut quod illo post prohibitionem utentes, passi sunt; satis ostenderetur, quod eis non intulerit arbor cibo noxio perniciosa, sed tantum obedientia violata. Hanc ergo priusquam violasset, placebant Deo, et placebat eis Deus; et quamvis corpus animale gestarent, nihil tamen inobediens in illo adversum se moveri sentiebant: faciebat quippe hoc ordo iustitiae, ut qui eorum anima famulum corpus a Domino acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illis corpus obediret, atque e-

xhiberet eis congruum sine ulla resistitiam famulatum. Quamvis anima rationalis domina carnis, inobediens non existeret Domino suo, nec ipsa reciproca inobedientem experita carnis suam. At postquam illa est facta transgressio, et anima inobediens Deo extitit, habere coepit contra eum servus eius, hoc est, corpus eius, legem inobediens; haec divus Augustinus, quibus aperte docet, eum qui desiderat carnem sibi obedire, et e contra spiritum non recalcitrare, nullum aptius medium ad id oblectandum apponere posse, quam ut ipse adversus divina praecepta non recalcitret, nec se ab obedientiae iugo subducens, mandatis Dei obtemperare contemnat, cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA IX.

In eadem Virginis verba: quodcumque dixerit vobis, facite, de gradibus perfectae obedientiae disserimus, variis animi conceptionibus, et Sanctorum Patrum doctrinis argumentum hoc locupletantes.

Cum beata Virgo proposita verba, quodcumque dixerit vobis, facite, ad ministros illius convivi direxit, facile mihi persuadere, secundum mysticum sensum, ad religiosae vitae cultores praecipue pertinere, qui specialiter obligatione ministri sunt divini cultus, et Dei famulati mancipii; ad quos prouide spectat, exacte facere quaecumque Christus, et praelati vices eius gerentes eis dixerint. Et quamvis de hoc genere argumenti (lib. 8) nonnihil pertractaverim, verba tamen Virginis me compellant, ut de illo latius disseram in praesenti; aliter vero praedictos coordinans obedientiae gradus, quam ibi oportet; tamen ad id prius ex sanctorum Patrum doctrinis, obedientiae naturam describere magnus pater Basiliius (serm. de instit. Mon.) in hunc modum eam descripsit: Vera, perfectaque subiectorum erga moderatorem ordinis obedientia in eo consistit, si quis ex eius consilio non velus modo flagitiosus abstineat, sed nec ea quidem, quae laudabilia sunt, sine sententia illius faciat. Divus Thomas Aquinas (2. 2. quaest. 104. art. 2. ad tertium) sic ait: Obedientia est, quae promptam reddit hominis voluntatem ad implendam voluntatem praecipientis, Albertus Magnus (in Parad. anim. cap. 3): Obedientia, inquit, ad vicarios Christi, scilicet ad praelatos est, cum subditus, quod sibi maxime contrarium est, fideliter, et libenter exequitur, nunquam manifestans signo, vel facto, quod sibi contrarium sit praeceptum. Beatus Ioannes Climacus (grad. 4) pro suo more eam luculentius ita describit: Obedientia est animae propriae perfecta abnegatio per corpus certius ostensa; aut forte vera vice: obedientia est incaminatus, atque indiscussus motus, spontanea mors, vita curiositate carens, securum periculum, immediata